

การบริหารจัดการที่พักนักท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์โดยวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้ง

TOURIST HOMESTAY MANAGEMENT BY BANG NAM PHEUNG COMMUNITY ENTERPRISE

กิตติคุณ วงษ์จ้อย

ภาควิชาเคหการ, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Kittikun Wongjoi

Department of Housing, Faculty of Architecture, Chulalongkorn University

Champigonz@gmail.com

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการที่พักโฮมสเตย์ได้มีการเพิ่มจำนวนขึ้นตามกระแสการท่องเที่ยวในแบบยั่งยืน แต่วิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการที่พักโฮมสเตย์มีจำนวนน้อยที่ได้รับ “มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย” และรางวัล “วิสาหกิจชุมชนดีเด่น” เมื่อเทียบกับจำนวนโฮมสเตย์ทั้งหมด งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อทำการศึกษา ลักษณะทางกายภาพ แนวคิดการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ โดยรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่และสัมภาษณ์ประธานโฮมสเตย์ สมาชิกเจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์ทั้ง 11 หลัง

ผลการศึกษาพบว่า 1.) รูปแบบบ้านพักส่วนใหญ่เป็นแบบพื้นดินริมน้ำภาคกลาง บ้านยกใต้ถุนสูง 2 ชั้น ชั้นบนเป็นที่หลับนอน ชั้นล่างไว้สำหรับสันทนาการและเก็บอุปกรณ์ มีขนาดพื้นที่ใช้สอยตั้งแต่ 300-61 ตร.ม แต่ถ้ำตั้งอยู่ริมน้ำเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวมีขนาดพื้นที่ใช้สอยตั้งแต่ 139-90 ตร.ม ส่วนเรื่องการจัดบ้านพักโฮมสเตย์ ส่วนใหญ่เจ้าของบ้านพักใช้การจัดการพื้นที่เดิมแทนการปรับปรุงบ้านพักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวโดยมีแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ 1. ใช้ห้องนอนเดิมซึ่งเป็นรูปแบบที่มากที่สุด 2. รองลงมาใช้ห้องโถงภายในบ้าน และ 3. ใช้ทั้งห้องนอนและห้องโถงภายในบ้าน 2.) การบริหารจัดการแบ่งออกได้เป็น 3 ด้านคือ 1. ด้านบ้านพัก เจ้าของบ้านกำหนดพื้นที่ ทำความสะอาดบ้านพักและทำการต้อนรับนักท่องเที่ยวรวมกันที่ส่วนกลางในวันแรกที่เข้าพัก 2. ด้านองค์กรและบริการ โฮมสเตย์จะมีการประชุมร่วมกัน ออกกฎนโยบาย และประชุมหลังจากให้บริการนักท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง มีการจัดสรรบ้านพักอย่างหมุนเวียน มีการร่วมกันทำอาหารให้นักท่องเที่ยวและรับซื้อวัตถุดิบจากในชุมชน และร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการช่วยจัดเวรยามและจัดทำสื่อแผ่นพับ โฮมสเตย์จะแบ่งรายได้ที่ได้รับจากนักท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการทำงาน การประชาสัมพันธ์เน้นการบอกต่อจากนักท่องเที่ยว 3. ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว สร้างกิจกรรมจากทรัพยากรท้องถิ่นและภูมิปัญญาของชุมชน เช่น บ้านลูกประคบสมุนไพร ไร่พริก การปั่นจักรยานและพายเรือชมธรรมชาติ โดยทำในรูปแบบเครือข่ายการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า วิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ มีหลักการบริหารโดยจัดการที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน มุ่งเน้นการสร้างและกระจายรายได้ ผ่านการสร้างมูลค่าจากทรัพยากรท้องถิ่นและวิถีชีวิตภูมิปัญญาพื้นบ้าน โดยแสดงออกมาในการสร้างกิจกรรม ในแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกัน นำมาสู่การมีส่วนร่วมของชุมชนและร่วมกันดูแลรักษาธรรมชาติซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: โฮมสเตย์ การบริหารจัดการ การท่องเที่ยว วิสาหกิจชุมชน

Abstract

Community enterprises management in homestays are currently increasing as per the sustainable tourism trend. However, only a few of such enterprises are certified by the “Homestay Thailand Standard” and have won an “Outstanding Community Enterprise Award”, regarded to the total number of homestays. This research’s purpose is to study the physical condition, concepts and management of Bang Nam Pheung Community Enterprise, by gathering information through field surveys and interviews with the homestay’s chairperson as well as the owners of all 11 residences.

The study found that 1.) Most residences are traditional houses of the country’s central region. They are two-story houses up lifted above the ground, with the second floor for bedrooms, the first floor for living area and storage, and 300-61 square meters of floor area. Another type of residence includes one-story wooden houses situated on the riverside with 139-90 square meters. As for homestay management, most of the owners modify the living space instead of renovated the house to support tourism. The modification involves 3 type 1. Using the same bedrooms, which is the most common, followed by 2. Using the living area of house and 3. Using both the bedrooms and living area. 2.) The management strategy involves 3 parts. 1. Residence the owners determine the space allocated to tourists, clean the residences and welcome tourists who will gather at the homestay’s reception area on the first day of their stay. 2. Corporate and service the homestay will arrange regular meetings, regulations and policies, as well as arrange meetings after each stay. Residence allocation is circulated regularly. The staff cooks for the guests and buy ingredients from the community. Meanwhile, the homestay cooperates with the Sub district Administration Organization regarding security shift schedule and pamphlets, for which the homestay will share the income from the tourists. The public relations mostly rely on the guest’s mouth of mouth. 3.) Tourism resources their responsibility includes organizing activities using local resources and local wisdom, such as Baan Luk Prakob’s Herbal Compress, and bicycle and boat sightseeing organized of tourism network.

According to the study, Bang Nam Pheung Community Enterprise’s management gives importance to every parties by focusing on generating and circulating income through local resources, local wisdom and way of life. The process of organizing activities and tourist attractions into a network, which will lead to the community’s participation and conservation of nature, one of the most important resources, to further pursue sustainable development.

Key words: *homestay, management, tourism, Community Enterprise*

บทนำ

โฮมสเตย์ (Homestay) เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน โดยที่รูปแบบการท่องเที่ยวโฮมสเตย์นั้น เป็นการพักอาศัยภายในบ้านหลังเดียวกับคนในชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสและเรียนรู้เอกลักษณ์ วัฒนธรรมและทรัพยากรทางธรรมชาติประจำถิ่น ที่มีความเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนนั้นๆ (พชร พิพัฒน์โยธะพงศ์, 2547) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่คนให้ความสนใจกันมากในปัจจุบัน กล่าวได้ว่าในระยะ 20 ปี ที่ผ่านมาการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ มีการขยายตัวรวดเร็วและมีแนวโน้มยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่อง ทางรัฐบาลได้กระตุ้นให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่ควบคู่กับการอนุรักษ์ธรรมชาติและส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงาม

วิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ในพื้นที่บางกะเจ้าที่มีระบบนิเวศยังมีความหลากหลาย จนมีการกล่าวว่า ระบบนิเวศของพื้นที่สีเขียวที่บางกะเจ้าเป็นระบบนิเวศ “ป่าสามน้ำ” คือ ระบบนิเวศป่าน้ำจืด ระบบนิเวศป่าน้ำกร่อย และ ระบบนิเวศป่าน้ำเค็ม (ภัทรวิจิตร จินตารักษ์, 2559) จนกระทั่งเมื่อ ค.ศ. 2006 ได้รับการยกย่องจาก Time Magazine ให้เป็น “The Best Urban Oasis of Asia” (Andrew Marshall, 2006) และทางวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ ได้มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบโฮมสเตย์ขึ้น โดยได้รับ “มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย” จากกรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2549 จนถึงปัจจุบัน และยังได้รับรางวัลวิสาหกิจชุมชนดีเด่น ใน พ.ศ. 2555 จากกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นชีวิตถึงความสามารถในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการที่พักโฮมสเตย์มีจำนวนน้อยที่ได้รับรางวัล “มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย” และวิสาหกิจชุมชนดีเด่น และมีจำนวนเพียงแห่งเดียวที่ได้รับถึง 2 รางวัล เมื่อเทียบกับจำนวนผู้ประกอบการทั้งหมด สาเหตุอาจเกิดมาจากการขาดความรู้เรื่องการบริหารจัดการที่ดีพอ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารจัดการโฮมสเตย์ของวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ โดยมีคำถามสำคัญ คือ วิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ มีแนวคิด ลักษณะทางกายภาพและการบริหารจัดการโฮมสเตย์อย่างไร จึงได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันและยังได้รับรางวัลวิสาหกิจชุมชนดีเด่นอีกด้วย เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ผู้ประกอบการโฮมสเตย์หรือผู้ที่สนใจ ได้นำหลักการการบริหารจัดการ มาพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นโดยอยู่บนหลักของการอนุรักษ์ธรรมชาติ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. ศึกษาลักษณะทางกายภาพของวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์
2. ศึกษาการบริหารจัดการที่พักของวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ ตามข้อกำหนดของมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยที่ได้กำหนดไว้ 10 ด้าน
3. ศึกษาปัญหา อุปสรรค ของการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์

การทบทวนวรรณกรรม

1 หลักการของวิสาหกิจชุมชน

มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง วิสาหกิจชุมชนจะต้องมีลักษณะสำคัญ 7 ประการคือ (เสรี พงศ์พิศ, 2548)

- 1.) ชุมชนเป็นเจ้าของและดำเนินการเอง 2.) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชนเอง 3.) ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน 4.) มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานภูมิปัญญาสากล 5.) ดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆให้เป็นระบบ 6.) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ 7.) มีการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชนเป็นเป้าหมาย

2 มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

องค์ประกอบมาตรฐานโฮมสเตย์ประกอบด้วย 10 ด้าน 31 ตัวชี้วัดดังนี้ (สำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว, 2558)

1. ด้านที่พัก ประกอบด้วย 1.) ลักษณะบ้านพักที่เป็นสัดส่วน 2.) ที่พักที่สะอาดและสบาย 3.) ห้องอาบน้ำ และห้องส้วมที่สะอาดมีคิติด 4.) มุมพักผ่อนภายในบ้านหรือในชุมชน

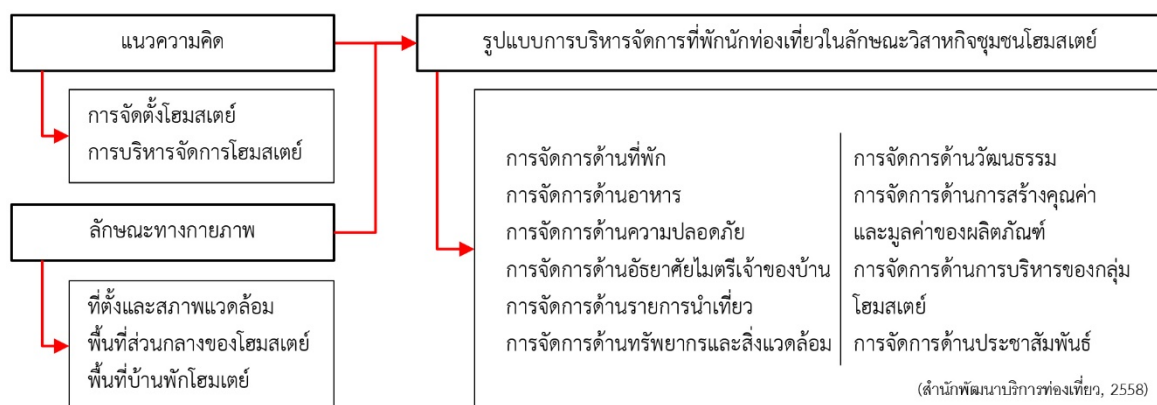
2. ด้านอาหาร ประกอบด้วย 1.) ชนิดของอาหารและวัตถุดิบที่ใช้ประกอบอาหาร 2.) น้ำดื่มที่สะอาด 3.) ภาชนะที่บรรจุอาหารสะอาด

3. ด้านความปลอดภัย ประกอบด้วย 1.) การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการปฐมพยาบาล 2.) การจัดระบบดูแลรักษาความปลอดภัย
4. ด้านอสังหาริมทรัพย์ของเจ้าของบ้านและสมาชิกในครัวเรือน ประกอบด้วย 1.) การต้อนรับและการสร้างความคุ้นเคย 2.) การสร้างกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวิถีชีวิตของชุมชน
5. ด้านรายการนำเที่ยว ประกอบด้วย 1.) มีรายการนำเที่ยวที่ชัดเจนสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งต้องผ่านการยอมรับโดยชุมชน 2.) ข้อมูลกิจกรรมท่องเที่ยว 3.) เจ้าของบ้านเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือประสานงานให้กับมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
6. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 1.) ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง 2.) การดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว 3.) แผนงานหรือมาตรการลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวและลดสภาวะโลกร้อน 4.) มีกิจกรรมในการลดผลกระทบจากนักท่องเที่ยว เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและลดสภาวะโลกร้อน
7. ด้านวัฒนธรรม ประกอบด้วย 1.) การดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น 2.) การรักษาวินัยวิถีชีวิตชุมชนคงไว้เป็นกิจวัตรปกติ
8. ด้านการสร้างสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย 1.) ผลิตภัณฑ์จากชุมชนเพื่อเป็นของที่ระลึกของฝากหรือจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว 2.) ผลิตภัณฑ์ที่สร้างคุณค่าและมูลค่าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน
9. ด้านการบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์ ประกอบด้วย 1.) การรวมกลุ่มของชาวบ้าน 2.) คณะกรรมการกลุ่มโฮมสเตย์ 9.3 กฎ กติกาการทำงานของคณะกรรมการ 4.) มีการกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรม 5.) ระบบการจอง การลงทะเบียนและการมัดจำล่วงหน้า 6.) รายละเอียดของค่าธรรมเนียมและบริการต่างๆที่ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน
10. ด้านประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย 1.) เอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน 2.) แผนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

วิธีดำเนินงานวิจัย

1 กรอบแนวคิดในงานวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ 1.) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งและการบริหารจัดการโฮมสเตย์ 2.) ลักษณะทางกายภาพของวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ 3.) การบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ตามมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย 10 ด้านและปัญหาและอุปสรรคที่ ดังภาพที่ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษานี้ได้กำหนดประชากร คือ ผู้นำวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์และสมาชิกเจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์ทั้ง 11 ทั้งหมดเป็นจำนวน 100% รวมทั้งหมด 11 คน

3 การรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาข้อมูลเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสำรวจพื้นที่โดยการถ่ายภาพ สเก็ตภาพและโดยการสัมภาษณ์ประธานโฮมสเตย์และสมาชิกเจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์ทั้ง 11 หลัง

4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลได้จากการสำรวจ และจากการสัมภาษณ์ประธานโฮมสเตย์และกลุ่มสมาชิกเจ้าของที่พักโฮมสเตย์ เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ แนวคิด วิธีการบริหารจัดการและอุปสรรคต่างๆ โดยนำข้อมูลจากการถ่ายภาพ สเก็ตภาพ จดบันทึกและเทปบันทึกเสียงที่ถอดเป็นบทสนทนา แล้วจึงนำมาวิเคราะห์เนื้อหาตามเกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทยทั้ง 10 ด้าน 31 ตัวชี้วัดและข้อมูลทุติยภูมิต่างๆมาประกอบในการพรรณนาเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ แนวคิดและการบริหารจัดการโฮมสเตย์ เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์

ผลการศึกษา

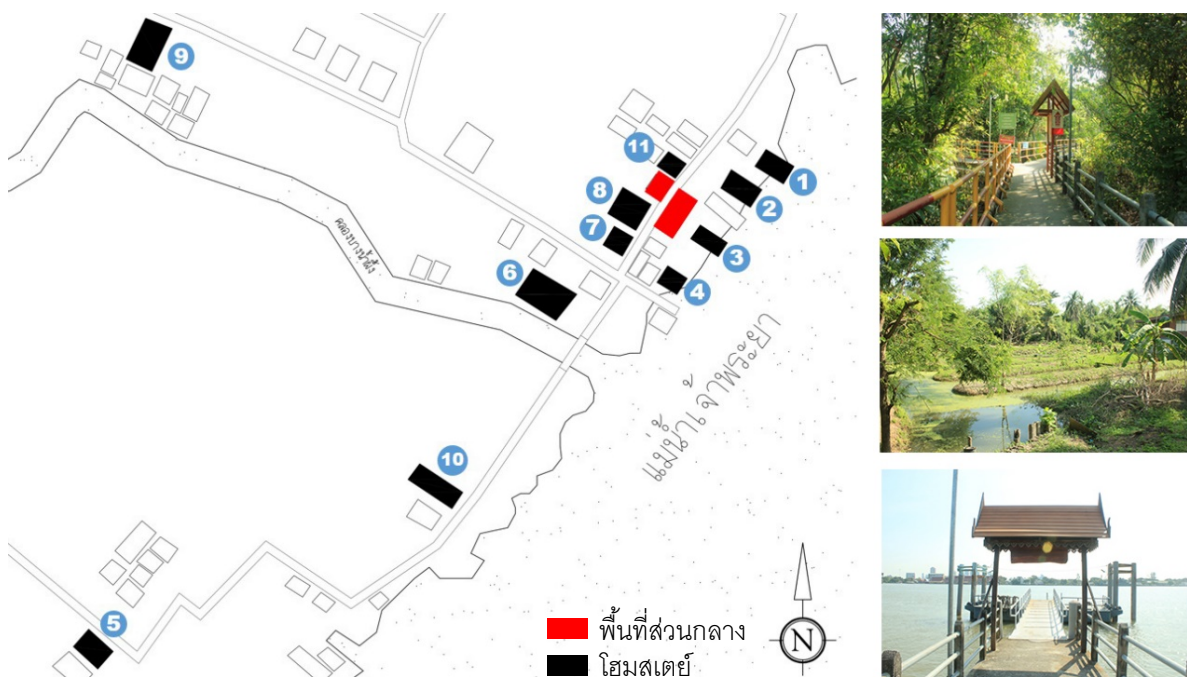
1 แนวความคิดในการจัดตั้งและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์

จากการสัมภาษณ์ประธานโฮมสเตย์, (5 ธันวาคม 2560) กล่าวไว้ว่าทางโฮมสเตย์มีแนวคิดในการจัดตั้งและบริหารจัดการ โดยต้องการเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ ให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม และมีการกระจายรายจากโฮมสเตย์สู่ท้องถิ่น และต้องการให้คนในชุมชนสามัคคีกันเป็นหนึ่งเดียวโดยการเป็นเครือข่ายพึ่งพาซึ่งกันและกัน และเน้นสำคัญในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อย่างรู้คุณค่าและเพิ่มมูลค่าโดยการนำเสนอวิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่น ควบคู่ไปกับหลักการพัฒนายั่งยืน ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และการทำงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างสมาชิก มีการกำหนดนโยบายพัฒนาและแก้ปัญหาาร่วมกัน ตลอดจนทำงานร่วมกับภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2 ลักษณะทางกายภาพของโฮมสเตย์

2.1 ที่ตั้งของและสภาพแวดล้อมของโฮมสเตย์

จากการสำรวจของผู้วิจัย, (4 ธันวาคม 2560) ที่ตั้งของบ้านพักโฮมสเตย์ของสมาชิกทั้ง 11 หลัง ทั้งหมดอยู่ที่หมู่ 3 ตำบลบางน้ำผึ้ง ส่วนมากจะอยู่ใกล้กันให้การดูแลและให้บริการนักท่องเที่ยวของโฮมสเตย์เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพ 2 ที่ตั้งและบรรยากาศโดยรอบพื้นที่โฮมสเตย์

ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ส่วนกลางของโฮมสเตย์

จากการสำรวจของผู้วิจัย, (4 ธันวาคม 2560) พื้นที่ส่วนกลางของโฮมสเตย์ ตั้งอยู่บริเวณกลางกลุ่มบ้านพักส่วนใหญ่ ประกอบไปด้วย 2 ส่วนหลักด้วยกันคือ ส่วนรับประทานอาหาร ประกอบอาหารและร้านค้าชุมชน มีพื้นที่รวม 130 ตารางเมตร เป็นศาลาโครงสร้างไม้ริมน้ำ มี และสามารถปรับส่วนรับประทานอาหารให้เป็นพื้นที่ทำกิจกรรมได้ และลานกิจกรรมนอกประสงค์ มีพื้นที่ 90 ตารางเมตร ใช้งานสำหรับการทำฐานเรียนรู้น้ำบางน้ำผึ้งหมู่ที่ 3

2.2 ลักษณะทางกายภาพของบ้านพักโฮมสเตย์

จากการสำรวจของผู้วิจัย, (4 ธันวาคม 2560) พบว่าในปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ มีจำนวนบ้านพักโฮมสเตย์ที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกจำนวน 11 หลัง เป็นรูปแบบพื้นที่ดินภาคกลาง บ้านยกใต้ถุนสูงชั้นสองเป็นที่ลบนอนและชั้นล่างไว้สำหรับสันหนาทานและการเก็บอุปกรณ์ โดยแบ่งตามลักษณะที่ตั้งของบ้านพักออกเป็น 2 รูปแบบคือ

บ้านที่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีจำนวน 4 หลัง ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นบ้านชั้นเดียวมีโครงสร้างไม้ทั้งหลังมี และมีฐานรากส่วนหนึ่งของที่พักยื่นลงไปแม่น้ำ ส่วนใหญ่ไม่มีการปรับปรุงบ้านพักเพื่อรับนักท่องเที่ยวและมีพื้นที่ให้บริการทั้ง 3 รูปแบบ โดยรูปแบบที่มากที่สุดคือใช้ห้องโถงบริการนักท่องเที่ยว มีบ้านพักที่สามารถรับนักท่องเที่ยวได้มากที่สุดถึง 8 คนต่อหลัง บ้านพักที่มีพื้นรองรับนักท่องเที่ยวมากที่สุดที่ 36 ตร.ม. คิดเป็น 6 ตร.ม. ต่อนักท่องเที่ยว 1 คน และคิดเป็น 40% ของพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านขนาด 90 ตร.ม. ส่วนบ้านพักที่มีพื้นรองรับนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดอยู่ที่ 12 ตร.ม. คิดเป็น 2.4 ตร.ม. ต่อนักท่องเที่ยว 1 คน และคิดเป็น 9.3% ของพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านขนาด 132 ตร.ม.

บ้านที่ไม่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีจำนวน 7 หลัง ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นบ้าน 2 ชั้นมีโครงสร้างครึ่งก่ออิฐและไม้ โดยบริเวณโดยรอบของที่พักมีพื้นที่สำหรับทำสวนการเกษตร ส่วนใหญ่ไม่มีการปรับปรุงบ้านพักเพื่อรับนักท่องเที่ยวและมีพื้นที่ให้บริการเพียง 2 รูปแบบ โดยรูปแบบที่มากที่สุดคือใช้ห้องนอนบริการนักท่องเที่ยว มีบ้านพักที่สามารถรับนักท่องเที่ยวได้มากที่สุดถึง 8 คนต่อหลัง บ้านพักที่มีพื้นรองรับนักท่องเที่ยวมากที่สุดที่ 21 ตร.ม. คิดเป็น 2.6 ตร.ม. ต่อนักท่องเที่ยว 1 คน และคิดเป็น 34.4% ของพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านขนาด 61 ตร.ม. ส่วนบ้านพักที่มีพื้นรองรับนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดอยู่ที่ 12 ตร.ม. คิดเป็น 2.4 ตร.ม. ต่อนักท่องเที่ยว 1 คน และคิดเป็น 10.2% ของพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านขนาด 117 ตร.ม.

ตาราง 1 ลักษณะทางกายภาพของบ้านพักโฮมสเตย์

ที่ตั้ง	ลำดับ	จำนวนชั้น	วัสดุของบ้าน	การปรับปรุงบ้านพัก	พื้นที่ให้บริการ	พื้นที่ใช้สอย (ตร.ม.)	นักท่องเที่ยวที่รับได้ (คน)	พื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว	
								ต่อพื้นที่ใช้สอย (ตร.ม.)	ต่อผู้เข้าพัก (ตร.ม.)
ริมน้ำ	1	1 ชั้น	ไม้	ไม่ปรับปรุง	ห้องโถง	120	8	30 (25%)	3.75
	2	1 ชั้น	ไม้	ปรับปรุง	ห้องนอน	132	5	12 (9.3%)	2.4
	3	1 ชั้น	ไม้	ไม่ปรับปรุง	ห้องโถง	129	4	18 (13.9%)	4.5
	4	1 ชั้น	ไม้	ไม่ปรับปรุง	ทั้ง2ส่วน	90	6	36 (40%)	6
ไม่ริมน้ำ	5	1 ชั้น	ไม้	ไม่ปรับปรุง	ทั้ง2ส่วน	126	6	34 (26.9%)	5.6
	6	2 ชั้น	ไม้/อิฐ	ไม่ปรับปรุง	ทั้ง2ส่วน	300	8	58 (19.8%)	5.8
	7	2 ชั้น	ไม้/อิฐ	ไม่ปรับปรุง	ทั้ง2ส่วน	61	8	21 (34.4%)	2.6
	8	2 ชั้น	ไม้/อิฐ	ปรับปรุง	ห้องนอน	109	5	18 (16.5%)	3.6
	9	2 ชั้น	ไม้/อิฐ	ปรับปรุง	ห้องนอน	111	4	18 (16.2%)	4.5
	10	2 ชั้น	ไม้/อิฐ	ไม่ปรับปรุง	ห้องนอน	187	8	24 (12.8%)	3
	11	2 ชั้น	ไม้/อิฐ	ไม่ปรับปรุง	ห้องนอน	117	5	12 (10.2%)	2.4

ภาพ 3 แสดงตัวอย่างผังและรูปทัศนียภาพของบ้านพักของโฮมสเตย์

3 รูปแบบการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์

การบริหารจัดการสามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ โดยมีรายละเอียดข้อย่อยตามเกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ทั้ง 10 ด้าน 31 ตัวชี้วัด (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2558) ได้ดังนี้

3.1 การบริหารจัดการบ้านพักของโฮมสเตย์

จากการสัมภาษณ์ สมาชิกเจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์, (8-10 ธันวาคม 2560) เจ้าของบ้านพักจะจัดเตรียมบ้านพัก และกำหนดพื้นที่พักภายในบ้านให้พร้อมก่อนรับนักท่องเที่ยวเข้าพักเสมอ ตั้งแต่บริเวณรอบบ้านจะถึงห้องน้ำที่ให้บริการ นักท่องเที่ยว และให้ความสำคัญแก่นักท่องเที่ยวตั้งแต่วันแรกที่เข้าพักตลอดจนระหว่างที่พักอาศัยร่วมกัน

ตาราง 2 แสดงการบริหารจัดการบ้านพักของโฮมสเตย์

การบริหารจัดการ	รายละเอียดการบริหารจัดการ
1.ด้านที่พัก	
1.1 ลักษณะบ้านพักที่เป็นสัดส่วน	เจ้าของที่พักมีการจัดพื้นที่ให้กับนักท่องเที่ยวอย่างเป็นสัดส่วน เช่น ใช้ห้องนอนหรือห้องโถงภายในบ้านถ้ามีการจัดห้องโถงรองรับนักท่องเที่ยวจะมีจากกันให้อย่างเป็นสัดส่วน
1.2 ที่พักที่นอนสะอาดและสบาย	เจ้าของที่พักจะทำความสะอาดพื้นที่นอนก่อนนักท่องเที่ยวเข้าพักเสมอและจัดเตรียมฟูกที่นอนหมอน ที่ผ่านการซักและผึ่งแดดจนสะอาด และเตรียมมุ้งกันแมลงกรณีถ้าบ้านพักไม่มีมุ้งลวดให้กับนักท่องเที่ยว
1.3 ห้องอาบน้ำและห้องส้วมที่สะอาดมีดัด	เจ้าของที่พักจะทำความสะอาดห้องน้ำทั้งหมด เช่น ล้างพื้น ครอบสกปรกก่อนนักท่องเที่ยวเข้าพัก และตรวจสอบอุปกรณ์อาบน้ำ เช่น ชันชักน้ำ ที่เก็บน้ำอาบ ให้สะอาดไม่มีสิ่งสกปรกก่อนนักท่องเที่ยวเข้าพัก
1.4 มุมพักผ่อนภายในบ้านหรือในชุมชน	เจ้าของที่พักจะทำการตัดหญ้าพืชและเก็บขยะโดยรอบบ้านพัก มุมที่พัก ก่อนนักท่องเที่ยวเข้าพัก เพื่อความสวยงามและไม่เป็นที่อยู่ของสัตว์อันตราย
2.ด้านอธยาศัยไมตรีของเจ้าของบ้านและสมาชิกในครัวเรือน	
2.1 การต้อนรับและการสร้างความคุ้นเคย	สมาชิกเจ้าของบ้านจะมาต้อนรับนักท่องเที่ยวที่ศาลาส่วนกลางในวันแรกก่อนเข้าพักและเป็นคนพานักท่องเที่ยวเข้าที่พักด้วยตนเอง
2.2 การสร้างกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวิถีชีวิตของชุมชน	ในตลอดเวลาในการพักอาศัยร่วมกันระหว่างเจ้าของที่พักและนักท่องเที่ยว จะมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กันอยู่เสมอ

3.2 การบริหารจัดการองค์กรและบริการของโฮมสเตย์

จากการสัมภาษณ์ประธานโฮมสเตย์, (12 ธันวาคม 2560) การบริหารของวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์นั้น มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในหลายด้าน มีการประชุมร่วมกันคัดเลือกคณะกรรมการ การกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนา และแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น และกระจายรายได้ให้กับสมาชิกและชุมชนโดยการจัดสรรให้บ้านพักแต่ละหลังจะได้รับการหมุนเวียนนักท่องเที่ยวจนครบ และมีค่าตอบแทนให้คนในชุมชนที่มาช่วยทำอาหารให้กับนักท่องเที่ยวและรับซื้อวัตถุดิบ จากชาวบ้านในชุมชน รวมถึงความสะอาดของโภชนาการตลอดจนความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน โดยมุ่งหวังให้เกิด การประชาสัมพันธ์ผ่านการบอกปากต่อปากจากนักท่องเที่ยว ตลอดจนมีการทำงานร่วมกับภาครัฐ คือ องค์การบริหารส่วน ตำบลบางน้ำผึ้ง ช่วยในจัดทำสื่อต่างๆ และทางโฮมสเตย์แบ่งรายได้ส่วนหนึ่งจากการรับนักท่องเที่ยวให้กับทางองค์กร บริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง เพื่อเป็นประโยชน์แก่ชุมชนและเป็นการทำงานแบบพึ่งพาอาศัยกัน

ตาราง 3 แสดงการบริหารจัดการองค์กรและบริการของโฮมสเตย์

การบริหารจัดการ	รายละเอียดการบริหารจัดการ
1. ด้านการบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์	
1.1 การรวมกลุ่มของชาวบ้าน	โฮมสเตย์นั้นเกิดจากการรวมกลุ่มของชาวบ้านในชุมชน หมู่3 ตำบลบางน้ำผึ้ง และการสนับสนุนจากรัฐ คือ อบต.บางน้ำผึ้ง
1.2 คณะกรรมการกลุ่มโฮมสเตย์	การตั้งคณะกรรมการโฮมสเตย์ จะคัดเลือกคนทำหน้าที่กรรมการจากคุณสมบัติที่เหมาะสมและความเห็นชอบจากสมาชิกโฮมสเตย์อย่างมีส่วนร่วม และมีคณะกรรมการดูแลในด้านต่างๆอย่างทั่วถึง
1.3 กฎ กติกาการทำงาน ของคณะกรรมการ	โฮมสเตย์จะมีการประชุมร่วมกันระหว่างสมาชิกเป็นประจำ ตั้งแต่การออกนโยบายพัฒนาต่างๆ จนถึงกฎระเบียบข้อบังคับของโฮมสเตย์ มีการประชุมคัดเลือกคณะกรรมการโดยพิจารณาจากคุณสมบัติที่เหมาะสมและความเห็นชอบจากสมาชิก และหลังจากให้บริการนักท่องเที่ยวเสร็จสิ้น จะมีการประชุมหารือถึงปัญหาที่พบและหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ตลอดจนยังมีการแบ่งรายได้บางส่วนที่ได้จากนักท่องเที่ยวให้กับทาง อบต.บางน้ำผึ้ง เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานแก่ชุมชนต่อไป
1.4 มีการกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรม	โฮมสเตย์มีการจัดสรรให้บ้านพักแต่ละหลังจะได้รับการหมุนเวียนนักท่องเที่ยวจนครบ ไม่ให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบกันตามศักยภาพของการรองรับนักท่องเที่ยวในแต่ละหลังอย่างยุติธรรม
1.5 การจอง ลงทะเบียน และมัดจำล่วงหน้า	นักท่องเที่ยวต้องติดต่อจองล่วงหน้าทางโทรศัพท์ ในการจองต้องทราบวัน เวลาที่จะเข้าพัก 3-5 วันล่วงหน้าก่อนเข้าพักเพื่อการเตรียมพร้อมกับการรับนักท่องเที่ยว
1.6 รายละเอียดค่าธรรมเนียมและบริการที่ชัดเจน	โฮมสเตย์จะแจ้งข้อมูลค่าที่พักจำนวน 500 บาทต่อคน/คืนรวมอาหารเช้า 2 มื้อและอาหารเช้าสดรให้นักท่องเที่ยวทราบตั้งแต่การติดต่อครั้งแรก และมีรายละเอียดค่าที่พักในเวปไซด์ประชาสัมพันธ์ชัดเจน
2. ด้านอาหาร	
2.1 ชนิดของอาหารและวัตถุดิบที่ใช้ประกอบอาหาร	โฮมสเตย์เลือกใช้วัตถุดิบที่ซื้อได้จากชาวบ้านในชุมชนหรือจากตลาดท้องถิ่นมาปรุงอาหารโดยจะจ้างชาวบ้านในชุมชนที่มีฝีมือในการทำอาหารมาร่วมกันปรุงตามแบบฉบับดั้งเดิมแก่นักท่องเที่ยว
2.2 น้ำดื่มที่สะอาด	โฮมสเตย์ใช้น้ำดื่มบรรจุขวดบริการนักท่องเที่ยวเป็นหลัก เพื่อลดความเสี่ยงต่อนักท่องเที่ยวและจะมีน้ำจากสมุนไพรร เช่น น้ำดอกอัญชันซึ่งเป็นวัตถุดิบท้องถิ่นบริการแก่นักท่องเที่ยว
2.3 ภาชนะที่บรรจุอาหารสะอาด	โฮมสเตย์ทำความสะอาดภาชนะใส่อาหารทั้งก่อนและหลังให้บริการนักท่องเที่ยวทุกครั้ง และเก็บในตู้เย็นมิดชิดป้องกันฝุ่นผงสิ่งสกปรกตกลงไปบนภาชนะ
3. ด้านความปลอดภัย	
3.1 การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการปฐมพยาบาล	โฮมสเตย์มีการอบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่สมาชิกอยู่เป็นประจำและในบ้านพักทุกหลังจะมียาสามัญประจำบ้านพร้อมใช้งานเสมอ และเมื่อเกิดเหตุร้ายแรงทางโฮมสเตย์จะติดต่อประสานงานกับโรงพยาบาลพระประแดงมารับที่เกิดเหตุได้

3.2 การจัดระบบดูแลรักษาความปลอดภัย	โดยปกติโฮมสเตย์จะประสานงานกับทาง อบพร ในตำบลเพื่อจัดเวรยามรักษาความปลอดภัยเป็นประจำในชุมชน แต่เมื่อมีนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่เข้าพักทางโฮมสเตย์จะทำการแจ้ง อบต.บางน้ำผึ้ง เพื่อการดูแลความปลอดภัยเพิ่มเติมและคนในชุมชนยังช่วยกันสอดส่องดูแลอีกชั้นหนึ่ง
------------------------------------	---

การบริหารจัดการ	รายละเอียดการบริหารจัดการ
4. ด้านประชาสัมพันธ์	
4.1 เอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ประชาสัมพันธ์ท่องเที่ยว	โฮมสเตย์มีสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น แผ่นพับ ป้าย ที่จัดทำโดย อบต.บางน้ำผึ้ง เพื่อแจกจ่ายกับนักท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในพื้นที่ เช่น ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง
4.2 แผนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์	โฮมสเตย์จะเน้นการประชาสัมพันธ์ลักษณะการบอกปากต่อปากของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักโดยการสร้างความประทับใจจากการให้บริการของโฮมสเตย์และมีแผนงานร่วมกับอบต.บางน้ำผึ้งในการช่วยประชาสัมพันธ์ให้กับทางโฮมสเตย์อีกทางหนึ่ง

3.3 การบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์ประธานโฮมสเตย์, (13 ธันวาคม 2560) การบริหารทรัพยากรการท่องเที่ยวของโฮมสเตย์มุ่งเน้นที่จะการสร้างมูลค่าให้กับทรัพยากรพื้นถิ่นและนำเสนอวิถีชีวิตให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส โดยแสดงออกมาในรูปแบบกิจกรรมต่างๆ เช่น การเรียนรู้การทำผลิตภัณฑ์ของชุมชนและการสร้างกิจกรรมการต่างๆทั้งภายในและภายนอกของชุมชน ในลักษณะเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยว ส่งเสริมการกระจายรายได้สู่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆในชุมชนแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยคำนึงถึงการรักษาให้คงอยู่ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิต วัฒนธรรม ดั้งเดิมของชุมชน

ตาราง 4 แสดงการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

การบริหารจัดการ	รายละเอียดการบริหารจัดการ
1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
1.1 ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง	แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนเกิดจากการนำเสนอมุมวิญญูชาชาวบ้านที่นำเอาทรัพยากรที่อยู่ในพื้นที่ถิ่นมาสร้างกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น ฐานเรียนรู้บ้านบางน้ำผึ้งหมู่ที่ 3 ที่สอนการพวงมะโหดจากใบจาก บ้านลูกประคบสมุนไพรภูพิช บ้านขนมถ้วยสุตรโบราณและบ้านรูปหอมสมุนไพร ส่วนแหล่งท่องเที่ยวภายนอกชุมชนที่นำเอาความสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อมในพื้นที่มาให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเป็นจุดขาย เช่น เส้นทางปั่นจักรยานรอบคังบางกระเจ้า สวนพฤกษชาติศรีนครเขื่อนขันธ์ พิพิธภัณฑ์ปลากัดไทยและตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง
1.2 การดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว	โฮมสเตย์จะมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าพักในแต่ละครั้ง ตามจำนวนที่เหมาะสมกับบ้านพักและมีการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ผ่านโครงการปลูกป่าชุมชนโดยจะมีต้นกล้าเตรียมไว้ให้นักท่องเที่ยวเพื่อทำการลงมือปลูกและดูแล
1.3 แผนงาน มาตรการลดผลกระทบจากการท่องเที่ยว	โฮมสเตย์มีโครงการเยาวชนพลังผิงรักโลก เป็นเยาวชนในชุมชนคอยเก็บขยะคัดแยกขยะในชุมชนและมีการนำขยะเปียกมาทำการหมักไว้เป็นน้ำจุลินทรีย์ไว้ใช้งาน
1.4 มีกิจกรรมลดผลกระทบจากนักท่องเที่ยว เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ	โฮมสเตย์เน้นกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยจักรยานและการพายเรือ ลดการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงและลดมลพิษที่เกิดจากควันไอเสียทำลายแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวและลดใช้โฟมใส่อาหารเปลี่ยนมาใช้วัสดุทางธรรมชาติทดแทน
2. ด้านวัฒนธรรม	
2.1 การดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น	โฮมสเตย์จะมีการตักบาตรในตอนเช้าของทุกวันและมีการทำบุญรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในหมู่บ้านในช่วงวันสงกรานต์
2.2 การรักษาวิถีชีวิตชุมชนคงไว้เป็นกิจวัตรปกติ	บ้านพักของโฮมสเตย์จะไม่มีการต่อเติมเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและมีข้อบังคับแก่นักท่องเที่ยว เช่น ห้ามดื่มสุราและออกจากที่พักหลังจากเวลา 22.00น. เพื่อไม่เป็นการรบกวนและรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน

การบริหารจัดการ	รายละเอียดการบริหารจัดการ
3. ด้านรายการนำเที่ยว	
3.1 มีรายการนำเที่ยวที่ชัดเจนสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งต้องผ่านการยอมรับโดยชุมชน	โฮมสเตย์มีโปรแกรมการท่องเที่ยวใน 2 วัน 1 คืน ซึ่งเป็นการจัดทำร่วมกันระหว่างโฮมสเตย์และคนในชุมชน และสามารถทำการปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว
3.2 ข้อมูลกิจกรรมท่องเที่ยว	โฮมสเตย์มีกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งในกิจกรรมในชุมชนและนอกชุมชน มีการแสดงข้อมูลรายละเอียดของกิจกรรมต่างๆ อย่างชัดเจนรวมถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมด
3.3 เจ้าของบ้านเป็นภาคีเทศน์ท้องถิ่นหรือประสานงานให้กับภาคีเทศน์ท้องถิ่น	โฮมสเตย์จะเป็นผู้นำเที่ยวและวิทยากรเพียงแค่งานภายในโฮมสเตย์เท่านั้น ส่วนการท่องเที่ยวภายนอกชุมชน จะเป็นการติดต่อประสานงานกับกลุ่มท่องเที่ยวอื่นๆ ในชุมชนแทน เป็นโครงข่ายของการท่องเที่ยวที่พึ่งพาซึ่งกันและกัน เช่น ผู้ประกอบการพายเรือคายัคชมคลองและดูหิ่งห้อยและผู้ประกอบการให้เช่าจักรยานปั่นชมธรรมชาติ
4. ด้านการสร้างสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์	
4.1 ผลิตภัณฑ์จากชุมชนเพื่อเป็นของที่ระลึก ของฝากหรือจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว	โฮมสเตย์มีศูนย์จำหน่ายสินค้าโอท็อปตั้งอยู่บริเวณศาลาส่วนกลางหมู่ 3 เพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากชุมชน โดยคนในชุมชนสามารถนำมาฝากขายได้โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายและมีสินค้า OTOP ขึ้นชื่อของชุมชน คือ ลูกประคบสมุนไพรพัชร์และรูปหอมสมุนไพรไผ่
4.2 ผลิตภัณฑ์ที่สร้างคุณค่าและมูลค่าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน	โฮมสเตย์มีกิจกรรมเรียนรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน นำเอาทรัพยากรพื้นถิ่นมาใช้เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิตและได้ทดลองลงมือทำ ได้แก่ ฐานเรียนรู้บ้านบางน้ำผึ้ง หมู่ที่ 3 บ้านลูกประคบสมุนไพรพัชร์ บ้านขนมถ้วยสุรโบราณและบ้านรูปหอมสมุนไพรไผ่

อภิปรายผลและสรุปผลการศึกษา

(1) จากผลการศึกษาพบว่า ลักษณะทางกายภาพโดยรวมของโฮมสเตย์จะเป็นกลุ่มบ้านพักที่ตั้งอยู่ใกล้กันโดยจะมีพื้นที่ส่วนกลางที่ใช้ทำกิจกรรมและรับประทานอาหารอยู่บริเวณศูนย์กลางกลุ่มบ้านพักนักท่องเที่ยว โดยรูปแบบบ้านพักส่วนใหญ่จะเป็นแบบพื้นดินริมน้ำภาคกลาง บ้านยกได้สูง 2 ชั้น ชั้นบนเป็นที่นอน ชั้นล่างใช้สำหรับสันทนาการและเก็บอุปกรณ์ทางการเกษตร มีขนาดพื้นที่ใช้สอยมากที่สุดอยู่ที่ 300 ตร.ม.และน้อยสุดอยู่ที่ 61 ตร.ม.แต่ถ้าตั้งอยู่ริมน้ำจะเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวมีขนาดพื้นที่ใช้สอยมากที่สุดอยู่ที่ 139 และน้อยสุดอยู่ที่ 90 ตร.ม. ส่วนเรื่องการจัดบ้านพักโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เจ้าของบ้านพักใช้การจัดการพื้นที่เดิมแทนการปรับปรุงบ้านหรือต่อเติมบ้านพัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธนา สมลา (2549) โฮมสเตย์ส่วนมากใช้ประโยชน์จากพื้นที่ว่างของบ้านมาปรับปรุงเป็นที่พักโดยไม่มีการก่อสร้างขึ้นใหม่ โดยทั้งหมดแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ 1.ใช้ห้องนอนเดิมซึ่งเป็นรูปแบบที่มากที่สุด 2. รองลงมาใช้ห้องโถงภายในบ้าน และ 3. ใช้ทั้งห้องนอนและห้องโถงภายในบ้าน ซึ่งรูปแบบที่ใช้ห้องนอนและโถงนั้น เจ้าของบ้านพักจะให้เข้าพักในห้องนอนก่อนหากนักท่องเที่ยวเกินจำนวนจึงจะใช้โถงรองรับนักท่องเที่ยวเพิ่มเติม และใช้โถงภายในบ้านรองรับนักท่องเที่ยวน้อยที่สุด แสดงถึงการให้ความสำคัญกับความเป็นส่วนตัวของนักท่องเที่ยว

(2) จากผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์แบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1.)ด้านการบริหารจัดการบ้านพักเจ้าของบ้านพักจะจัดเตรียมบ้านพัก ทำความสะอาดและกำหนดพื้นที่พักภายในบ้านให้พร้อมก่อนรับนักท่องเที่ยวเข้าพัก ตั้งแต่บริเวณรอบบ้านจะถึงห้องน้ำ และทำการต้อนรับนักท่องเที่ยวร่วมกันที่พื้นที่ส่วนกลางวันแรกและดูแลพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตลอดเวลาที่พักอาศัยอยู่ร่วมกันส่วน 2.)ด้านการบริหารจัดการองค์กรและบริการของโฮมสเตย์นั้น เน้นการประจักษ์ร่วมกันออกนโยบายเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น และคัดเลือกคณะกรรมการโดยพิจารณาจากคุณสมบัติที่เหมาะสมและความเห็นชอบจากสมาชิก ในส่วนการเข้าพักนักท่องเที่ยวต้องทำการจองผ่านโทรศัพท์และชี้แจงรายละเอียดค่าใช้จ่ายทั้งหมดแก่นักท่องเที่ยว ในการเปิดรับนักท่องเที่ยวของโฮมสเตย์ มีจุดมุ่งหมายให้เกิดกระจายรายได้ให้กับสมาชิกและชุมชน โดยจัดสรรให้บ้านพักแต่ละหลังจะได้รับการหมุนเวียนนักท่องเที่ยวจนครบ มีคำตอบแทนให้คนในชุมชนที่มาช่วยทำอาหารพื้นบ้านบริการแก่นักท่องเที่ยว และรับซื้อวัตถุดิบที่ใช้จากชาวบ้านในชุมชน สอดคล้องกับทฤษฎีของ World Tourism Organization (2003) ที่ว่านักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ต้องการอาหารพื้นบ้านง่าย ๆ แต่ปรุงมาอย่างดี ส่วนภาชนะจะทำการล้างและจัดเก็บอย่างมิดชิด น้ำดื่มจะทำการซื้อน้ำขวดตามท้องตลาดมาบริการแก่นักท่องเที่ยว ในการดูแลความปลอดภัยจะประสานงานกับภาครัฐเพื่อให้ช่วยเหลือเรื่องเวรยามและเตรียมพร้อมกรณีนักท่องเที่ยวได้รับเหตุฉุกเฉิน โดยมีการอบรมการปฐมพยาบาลและ

อุปกรณ์เบื้องต้นพร้อมใช้งาน ในเรื่องการประชาสัมพันธ์ทางโฮมสเตย์เน้นให้เกิดการบอกต่อนักท่องเที่ยวและมีการทำงานร่วมกับ องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งช่วยในจัดทำสื่อแผ่นพับและป้าย โดยทางโฮมสเตย์การแบ่งรายได้ส่วนนี้จากการรับนักท่องเที่ยวให้กับทางองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อสนับสนุนการทำงานให้กับชุมชนต่อไป และ 3.)ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว มุ่งเน้นการสร้างมูลค่าจากทรัพยากรท้องถิ่นและวิถีชีวิตภูมิปัญญาของชุมชนออกมาในรูปแบบการสร้างกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว เช่น บ้านลูกประคบสมุนไพรวิทยุพืชที่สอนการทำและยังเป็นสินค้า OTOP ของชุมชนอีกด้วย และเที่ยวชมวิถีชีวิตและธรรมชาติในพื้นที่ผ่านการปั่นจักรยานรอบคังบางกระเจ้า โดยทำในรูปแบบเครือข่ายชุมชนเชื่อมโยงกันหลายแหล่งท่องเที่ยวหลายกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพลภัฏ พงศกรรังศิลป์ (2557) ที่ว่าการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งเป็นแนวทางในการจูงใจนักท่องเที่ยว และมุ่งเน้นการรักษาแหล่งทรัพยากรที่เป็นหัวใจของพื้นที่ โดยมีนโยบายในการจัดการขยะ ลดมลพิษ โดยการคัดแยกขยะเปียกมาทำเป็นจุลินทรีย์ไว้ใช้งาน และเน้นการสัญจรโดยใช้จักรยาน ตลอดจนดูแลรักษาธรรมชาติให้คงเดิม อาหารมีความ ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน

(3) จากผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์นั้น สามารถบริหารจัดการได้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ทั้ง 10 ด้าน 31 ตัวชี้วัดได้เป็นอย่างดี จากตารางที่ 2-4 ซึ่งแสดงรายละเอียดต่างๆของการบริหารจัดการและการทำงานของโฮมสเตย์ในแต่ละด้านและตัวชี้วัด ซึ่งเป็นปัจจัยที่สามารถบ่งชี้ได้ว่าเหตุใดวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์จึงประสบผลสำเร็จและสามารถได้รับ “มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย” และ “วิสาหกิจชุมชนดีเด่น” ทั้ง 2 รางวัลแตกต่างจากโฮมสเตย์อื่น ๆ

จากการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การบริหารจัดการของวิสาหกิจบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในด้านต่างๆ มีการประชุมร่วมกันออกนโยบายเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นเสมอ มีความชัดเจนในการบริการ ตลอดจนมีการทำงานแบบพึ่งพาอาศัยกันของตั้งแต่ภาครัฐให้การสนับสนุนและนักท่องเที่ยวให้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาให้ดีขึ้น ด้านที่พักโฮมสเตย์นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของเจ้าของบ้านพักโดยไม่ผ่านการปรุงแต่ง เจ้าของบ้านพักมีความเอาใจใส่ ตั้งแต่ที่พักต้องสะอาดนอนหลับสบาย และบริการอย่างเสมอต้นเสมอปลายต่อนักท่องเที่ยว และหัวใจสำคัญคือมุ่งเน้นการสร้างรายได้รายได้แก่กลุ่มสมาชิกและชุมชน โดยการสร้างมูลค่าจากทรัพยากรท้องถิ่นที่ยังคงอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่และนำเสนอวิถีชีวิตภูมิปัญญาของชุมชนออกมาในรูปแบบการสร้างกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว โดยทำในรูปแบบเครือข่ายชุมชนเชื่อมโยงกันหลายแหล่งท่องเที่ยว และมุ่งเน้นการรักษาแหล่งทรัพยากรที่เป็นหัวใจของพื้นที่ โดยมีนโยบายในการจัดการขยะ ลดมลพิษ ตลอดจนดูแลรักษาธรรมชาติให้คงเดิม มีความความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน

บรรณานุกรม

- พระ พิพัฒน์ โยธะวงศ์. **“การจัดการแหล่งพักอาศัยแบบโฮมสเตย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา: หมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยบ้านโคกโก่ง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์.”** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- พิมพลภัฏ พงศกรรังศิลป์. **“การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา บ้านโคกไคร จังหวัดพังงา.”** วารสารวิชาการ Veridian E-Journal 7,3(2557): 650-665.
- ภัทรวดี จินดารักษ์. **“การท่องเที่ยวชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พื้นที่สีเขียว ตำบลบางกะเจ้าและตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ.”** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2559.
- ยุทธนา สมลา. **“การบริหารจัดการแหล่งพักอาศัยแบบโฮมสเตย์ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาหมู่บ้านบุไทร อำเภอลำลูกเกด จังหวัดนครราชสีมา.”** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- สำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว. **มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.
- เสรี พงศ์พิศ. **ฐานคิด จากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน.** กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2548.
- Marshall, Andrew. **“Best Urban Oasis.”** Accessed October 23, 2017.

<http://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,1194117,00.html>.

World Tourism Organization. *Thailand Homestay Project Final Report UNDP/WTO PROJECT-THA/00/003 Sustainable Development of Tourism for Thailand Training Course on Homestay Operation*. Madrid: World Tourism Organization, 2003.